

การประกันชีวิตและเศรษฐกิจจังหวัด¹

Life Insurance and Provincial Economies¹

วันที่รับบทความ : 12/11/2564

วันแก้ไขบทความ : 14/04/2565

วันที่ตอบรับบทความ : 29/04/2565

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์² และ ภาวิณี สตาร์เจด^{3*}

Direk Patmasirawat² and Pawinee Stargell^{3*}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ หนึ่ง วิเคราะห์การทำประกันชีวิตและการระดมเงินออมจากการทำประกันชีวิตในระดับจังหวัด (ข้อมูลต่อเนื่องหลายปี) เพื่อประมาณการตัวแปรสำคัญ 2 ตัว กล่าวคือ 1) ความถี่การทำประกันชีวิต หมายถึงจำนวนกรมธรรม์ต่อประชากรพันคน ในแต่ละจังหวัด 2) ระดับการออมในรูปแบบเบี้ยประกันชีวิตต่อหัว สอง ศึกษาความสัมพันธ์ที่มีความถี่การทำประกันชีวิตและเงินออมเป็นตัวแปรตาม และทดสอบกับตัวแปรต้น ผลลัพธ์ที่มวบรวมจังหวัด ประชากรจังหวัด จำนวนสถานประกอบการ และตัวแปรหุ่นภูมิภาค ผลการศึกษาพบว่า (1) ความถี่การทำประกันชีวิตมีความแตกต่างค่อนข้างมากระหว่างจังหวัด ผู้วิจัยจึงได้จำแนกกลุ่มจังหวัดออกเป็น 5 กลุ่ม (Quintile) เพื่อศึกษาและอภิปราย เช่น กลุ่ม 1 มีค่าเฉลี่ยผู้ทำประกันชีวิตต่อประชากรพันคนเท่ากับ 174 คน เปรียบเทียบกับ 592 คนของกลุ่ม 5 (2) ค่าความยืดหยุ่นของความถี่การทำประกันชีวิตต่อผลลัพธ์ที่มวบรวมจังหวัด มีค่าเท่ากับ 0.647 ในกลุ่ม Quintile 1-3 เปรียบเทียบกับ 0.298 กลุ่ม Quintile 4-5 (3) ค่าความยืดหยุ่นของเบี้ยประกันชีวิตต่อผลลัพธ์ที่มวบรวมจังหวัด เท่ากับ 0.750 ในกลุ่ม Quintile 1-3 และ 0.465 กลุ่ม Quintile 4-5 (4) ความเหลื่อมล้ำความถี่การทำประกันชีวิตระดับจังหวัดมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยใน 3 ช่วงเวลา สะท้อนจากดัชนีจินีลดลงจาก 0.270 ในช่วงปี 2543-2549 เป็น 0.237

¹บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย โครงการวิจัยอัตราการเติบโตของจังหวัดและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ทุนวิจัยเมธีวิจัยอาวุโสจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ผ่านศูนย์บริการวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สัญญาเลขที่ RTA6180005 ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณผู้ให้ทุนและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการวิจัยมาน โอภาสณี

²ศาสตราจารย์ ดร., คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Professor Dr., Graduate School of Development Economics, National Institute of Development Administration.

³อาจารย์ ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Lecturer in Business Administration, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University.

* Corresponding author: E-mail address: pawineec@nu.ac.th

ในช่วงปี 2556-2562 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากแนวโน้มการเคลื่อนเข้าหากัน การค้นคว้าครั้งนี้จะช่วย
เติมเต็มในหัวข้อการประกันชีวิตในภาพรวมทั้งจังหวัดและความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจจังหวัด
คำสำคัญ : ประกันชีวิต เศรษฐกิจจังหวัด ความลึกการประกันชีวิต

Abstract

This paper aims at two modest objectives: First, to analyze life insurance ownership and mobilized saving through life insurance contract, based on provincial panel data, with primary focus on two variables, namely, i) insurance deepening which is defined as the number of life insurance policies per thousand population of each province; and ii) insurance premium per capita. Secondly, to empirically estimate the relationship in which life insurance deepening and mobilized saving as dependent variables and tested against a set of explanatory variables, which include GPP, population, business establishment and regional dummies. Among our findings: (1) wide variations in terms of insurance deepening are found and as such it may be sensible to group provinces into 5 quintiles for comparison and discussion; for instances, only 174 persons per 1,000 people found in the 1st quintile whereas 592 persons per 1,000 people for the 5th quintile, (2) the GPP elasticities of insurance deepening are estimated to be 0.647 for the first three quintiles, and 0.298 for the 4th and 5th quintiles, (3) the GPP elasticities of insurance premium are estimated to be 0.750 for 1st – 3rd quintiles, and 0.465 for 4th - 5th quintiles (4) inequality in insurance deepening over provinces has been slightly decreasing over 3 periods measured by Gini coefficients, specifically from 0.270 during 2543-2549 to 0.237 during 2556-2562 which may be interpreted as a convergence tendency. This study may contribute to deepen understanding about life insurance at provincial level and its relationship with provincial economies of Thailand.

Keywords : Life Insurance, Provincial Economies, Insurance Deepening

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

การประกันชีวิตเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญเป็นเครื่องมือสร้างความมั่นคงให้ครอบครัว รัฐบาลให้การสนับสนุน โดยอนุญาตให้นำค่าเบี้ยประกันมาหักเป็นค่าลดหย่อนในการประเมินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ช่วยสนับสนุนธุรกิจการประกันชีวิตขยายตัวอย่างมากในสองทศวรรษที่ผ่านมา ตามสถิติในต้นปี 2563 จำนวนสัญญาประกันชีวิต 28,570,725 ราย⁴ (หมายเหตุ

⁴ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ปี 2563

บุคคลคนเดียวอาจจะถือหลายสัญญา) บริษัทซึ่งรับทำประกันชีวิตในประเทศไทยจำนวน 23 ราย ครอบคลุมบริการประกันชีวิตและประกันอุบัติเหตุ เงินออมที่ระดมจากเบี้ยกรมธรรม์ประกันชีวิต นำไปจัดสรรลงทุนเพื่อการพัฒนาในระยะยาว จากสถิติระหว่างปี 2543-2562 มูลค่าเงินออมจากเบี้ย กรมธรรม์ฯขยายตัวจาก 64,273.598 ล้านบาทในปี 2543 กลายเป็น 610,170.944 ล้านบาทในปี 2562 จำนวนเป็นอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 12.6 ต่อปี นับว่าสูงทีเดียวเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด หรือ Gross Provincial Product (GPP)

การศึกษาการทำประกันชีวิตระดับจังหวัดมีความสำคัญ นอกจากจะทำให้เข้าใจระดับการออมเงินในรูปแบบประกันชีวิต ยังทำให้เห็นว่าความลึกการประกันชีวิต (Insurance Deepening ซึ่ง วัดด้วยสถิติจำนวนสัญญาประกันต่อประชากรพันคน) แตกต่างกันมากระหว่างจังหวัดหรือระหว่างภูมิภาค ซึ่งเป็นหัวข้อวิจัยที่ขยายพรมแดนความรู้สาขาเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจจังหวัดกับธุรกิจการประกันชีวิต

บทความวิจัยนี้กำหนดวัตถุประสงค์ 2 ประการ **ประการแรก** เสนอการวิเคราะห์การเติบโตของการทำประกันชีวิตและการระดมเงินออมจากเบี้ยกรมธรรม์ประกันชีวิต เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจังหวัด/ภูมิภาค ซึ่งเมื่อรวมกันเป็นภาพรวมทั้งประเทศ เปรียบเทียบ “ความลึกการประกันชีวิต” ระดับจังหวัดพร้อมกับอภิปรายและข้อสังเกตความแตกต่าง **ประการที่สอง** เสนอผลประมาณการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 2 ตัว ที่ให้ความสำคัญนั่นคือ ความลึกการทำประกันชีวิต (Insurance Deepening) และระดับการออมต่อผู้ทำประกันหรือเบี้ยประกันชีวิตต่อหัว (Mobilized Saving from Life Insurance) นำไปทดสอบความสัมพันธ์กับตัวแปรทางเศรษฐกิจระดับจังหวัด เช่น GPP ต่อประชากร จำนวนสถานประกอบการ และตัวแปรหุ่นภูมิภาค เป็นต้น นำมาคำนวณ “ค่าความยืดหยุ่นของความลึกการประกันชีวิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด” และ “ค่าความยืดหยุ่นของเบี้ยประกันชีวิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด” ซึ่งเป็นค่าพารามิเตอร์ที่น่าสนใจพร้อมข้อสังเกตและการอภิปรายผล

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา เพื่อวิเคราะห์การเติบโตของการทำประกันชีวิตเปรียบเทียบระดับจังหวัด/ภูมิภาค เช่น สถิติผู้ทำ (สัญญา) ประกันชีวิต GPP สัดส่วนสัญญาประกันชีวิตต่อประชากรพันคนในแต่ละจังหวัด “ความลึกการประกันชีวิต” ระดับจังหวัดพร้อมกับอภิปรายและตั้งข้อสังเกตความแตกต่าง

2. ศึกษาสถิติเชิงอนุมาน ประมาณการความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการทำประกันชีวิต (จำนวนสัญญาต่อประชากร 1,000 คน และ เบี้ยประกันชีวิตต่อหัว กับตัวแปรทางเศรษฐกิจระดับจังหวัด พร้อมวัดความเหลือมล้ำความลึกการประกันชีวิต

ทบทวนวรรณกรรม

การประกันชีวิตในแบบจำลองวงจรชีวิต

คำถามว่า เหตุใดบุคคลจึงตัดสินใจทำประกันชีวิตตามหลักเศรษฐศาสตร์ ผู้ทำประกันพิจารณาอัตราผลตอบแทนซึ่งหมายถึงประเมินว่ามีประโยชน์อย่างไร คู่มีค่ากับสิ่งที่เสียไปหรือไม่ ซึ่งหมายถึงค่ากรรมธรรม์ประกันชีวิต เงื่อนไขการทำประกันและเวลาที่รอคอย เนื่องจากการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง (ระยะยาว) Hong and Rios-Rull (2012) เสนอคำอธิบายโดยใช้ทฤษฎีวงจรชีวิตเป็นกรอบวิเคราะห์ซึ่งเกี่ยวข้องกับ “การให้มรดก” (Bequest Motive) หัวหน้าครัวเรือน (สมมติว่าเป็นผู้ทำประกัน) ทำงานมีรายได้มีภรรยา (หรือสามี) และบุตร ในชีวิตมีความเสี่ยงจากอุบัติเหตุเจ็บป่วยและอื่น ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในครอบครัว จึงจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งเป็นการลงทุนในการประกันชีวิตเพื่อได้ผลประโยชน์จากการประกัน (ตามเงื่อนไข)

นโยบายของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมการทำประกันชีวิตในรูปแบบการหักลดหย่อนภาษี

รัฐบาลส่งเสริมการทำประกันชีวิตจากรัฐในรูปแบบการหักลดหย่อนภาษี 5 รูปแบบในปีภาษี 2563 หนึ่ง ประกันชีวิตและประกันสะสมทรัพย์ สูงสุด 100,000 บาท สอง ประกันกลุ่มสมรสที่ไม่มีเงินได้ 10,000 บาท สาม ประกันสุขภาพบิดามารดา สูงสุด 15,000 บาท สี่ ประกันสุขภาพตนเอง สูงสุด 25,000 บาท (เพิ่มขึ้นจากเดิม 15,000 บาทตั้งแต่ปีภาษี 2563) แต่เมื่อรวมกับประกันชีวิตทั่วไปแล้วไม่เกิน 100,000 บาท ห้า ประกันชีวิตแบบบำนาญ สูงสุด 200,000 บาทและต้องไม่เกิน ร้อยละ 15 ของรายได้ และเมื่อรวมกับหมวดลงทุนเพื่อการเกษียณแล้วต้องไม่เกิน 500,000 บาท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Hartley, Paulson and Powers (2017) ได้จำแนกประเภทของประกันชีวิตเป็น 2 แบบ หนึ่ง Term life Insurance มีการจ่ายเงินเมื่อผู้ทำสัญญาเสียชีวิตในช่วงระยะเวลาที่กรมธรรม์คุ้มครอง (ผู้ทำสัญญาสามารถกำหนดได้ซึ่งมักอยู่ในช่วง 5-30 ปี) แต่หากสิ้นสุดช่วงเวลานั้น บริษัทไม่มีการจ่ายเงินใด ๆ สอง Whole life insurance (หรือ Cash Value Policies) คล้ายกับ Term Life Insurance ที่มีการจ่ายเงินเมื่อผู้ทำสัญญาเสียชีวิต แต่ต่างกันว่า Whole life insurance มักคุ้มครองตลอดอายุขัยของผู้ทำสัญญา (ไม่ใช่แค่กำหนดช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง) และเป็นหนึ่งในทางเลือกการออมเงินของผู้ทำสัญญา ซึ่งโดยมากรัฐบาลมักจูงใจประชาชนโดยสามารถนำมาเบี่ยงประกันมาลดหย่อนภาษี

Hong and Rios-Rull (2012) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประกันชีวิตและการบริโภคในครัวเรือน โดยอิงกรอบความคิดที่ว่าคนซื้อการประกันชีวิตด้วยหลากหลายเหตุผล โดยเฉพาะการ

เงื่อนไขประกันชีวิต: (1) ต้องเป็นประกันชีวิตที่มีความคุ้มครองตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป (2) มีผลตอบแทนคืนไม่เกิน 20% ของเบี้ยสะสม (เงินปันผลหรือเบี้ยคืนรายปี) (3) ต้องเป็นกรมธรรม์ที่ซื้อจากบริษัทประกันชีวิตที่ดำเนินการในไทย (4) หากเวนคืนกรมธรรม์ก่อนครบ 10 ปี ถือว่าผิดเงื่อนไข ไม่สามารถนำมาลดหย่อนภาษีได้

ประกันจากการเสียชีวิต เนื่องจากเกรงว่าหากผู้มีรายได้อ่อนแอเสียชีวิตหรือประสบอุบัติเหตุจนเป็นเหตุให้พิการ คนในครอบครัวที่อาจลำบากเพราะขาดแคลนรายได้ และแนวความคิดว่าการสมรสเป็นการเลือกที่ผ่านการกลั่นกรองจากองค์กรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การสูญเสียคู่ครองถือเป็นสิ่งที่เลวร้ายต่อคู่สมรสและบุตรที่ยังมีชีวิต แบบจำลองกำหนดให้หัวหน้าครอบครัวและมีรายได้อ่อนแอเป็นผู้ทำประกันชีวิต โดยมีแรงจูงใจหลายประการ หนึ่งในนั้นเกี่ยวข้องกับเจตนาถ่ายโอนมรดก (Bequest Motive) แก่คนในครอบครัวกรณีที่หัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต โดยใช้ทฤษฎีวงจรชีวิตเป็นกรอบและขยายเป็นการมองข้ามรุ่น (Intergenerational Consideration) วิเคราะห์ผ่านฟังก์ชันอรรถประโยชน์ โดยสันนิษฐานว่ามีความสัมพันธ์กับจำนวนสมาชิก และการพึ่งพิงกันภายในครอบครัว ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันและการจ่ายค่าเบี้ยกรมธรรม์ประกันชีวิต

Haiss and Sumegi (2008) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำประกันภัยกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Insurance – Growth Nexus) ใน 29 ประเทศในยุโรป ช่วงเวลา 1992-2005 โดยใช้ Endogenous growth model กับฟังก์ชันการผลิตแบบประยุกต์ของ Cobb-Douglas Production function โดยให้อัตราผลตอบแทนคงที่และมีการแข่งขันแบบสมบูรณ์ ในโมเดลกำหนดความต้องการการบริการด้านประกันภัย (Demand for Insurance Services) โดยใช้ตัวแทน (Proxies) ของความต้องการการบริการด้านประกันภัย จากรายรับจากเบี้ยประกันภัยทั้งแบบประกันชีวิตและประกันวินาศภัย (Premium Incomes) และ การลงทุนทั้งหมดสุทธิ (Total Net Investment of Insurance) และใช้ตัวแปรตามเป็น Real GDP Per Employee ผลการศึกษาของ Haiss and Sumegi (2008) พบว่า ในกลุ่มประเทศ EU 15 ประเทศรวมถึงสวีเดน นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ (EU-15+) ที่ประกันชีวิตมีสัดส่วน 2 ใน 3 ของธุรกิจประกันภัยทั้งหมดนั้น พบว่าการทำประกันชีวิตมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ในยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก หรือ CEE (Central and Eastern Europe) ที่ประกันภัย (Non-life Insurance) มีสัดส่วนมากกว่าครึ่งของธุรกิจประกันภัยทั้งหมดนั้น พบว่าการทำประกันภัยความรับผิด (Liability Insurance) มีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าการทำประกันชีวิต นอกจากนี้ผู้เขียนพบว่าสัดส่วนเบี้ยประกันชีวิต (Life Insurance Premium) ต่อ Gross Domestic Product (GDP) หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในกลุ่มประเทศ CEE เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 2.25 ในปี 1992 เป็น ร้อยละ 4.0 ในปี 2005 ในขณะที่กลุ่มประเทศ EU-15+ เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 6 เป็นร้อยละ 11 เปรียบเทียบในปีเดียวกัน

Hartley, Paulson and Power (2017) ศึกษาการทำประกันชีวิต (Life Insurance Ownership) ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าการทำประกันชีวิตลดลงอย่างเห็นได้ชัดในสามทศวรรษที่ผ่านมา (1989-2013) โดยในปี 1989 มีอัตราการทำประกันชีวิตร้อยละ 77 และในปี 2013 ลดลงเหลือร้อยละ 60 สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมเศรษฐกิจ โดยการใช้ข้อมูลจาก Survey of Consumer Finances ซึ่งมีการเก็บข้อมูลครอบครัวชาวอเมริกันทุก 3 ปี ผลการศึกษาพบว่า การทำ

ประกันชีวิตลดลงทุกกลุ่มอายุ เชื้อชาติ การศึกษา ระดับรายได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอายุขัยเฉลี่ย รหัสการเสียภาษี (Tax Code) การแพร่หลายของอินเทอร์เน็ต ค่าธรรมเนียมการซื้อกองทุน

Haiss and Sumegi (2008) เชื่อว่าการประกันชีวิตควรมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพราะการประกันชีวิตเป็นฟังก์ชันที่สำคัญในภาคการเงิน โดยภาคการเงินมีบทบาท (1) พัฒนาการคัดกรองผู้ต้องการเงินทุนและตรวจสอบผู้รับเงินทุนเพื่อพัฒนาการจัดสรรทรัพยากร (2) เคลื่อนย้ายเงินออม (3) ลดต้นทุนเงินทุนโดยการประหยัดจากขนาด (4) ให้บริการบริหารความเสี่ยงและการ Liquidation

Outreville (1996) ศึกษาตลาดประกันชีวิตในประเทศกำลังพัฒนาและพบว่าการพัฒนาตลาดประกันชีวิตของประเทศกำลังพัฒนาขึ้นกับรายได้ของประชากร ระดับการพัฒนาของตลาดเงิน (Financial Markets) และอัตราเงินเฟ้อ ประเทศเหล่านี้มักพึ่งพาการบริการด้านประกันชีวิตจากต่างชาติเนื่องจากปัญหาเชิงโครงสร้าง การเงิน และเชิงเทคนิค เช่น ตลาดประกันชีวิตที่มีขนาดเล็กทำให้ขาดเงินทุนในการพัฒนาให้เติบโต การขาดแคลนแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นต้น

Li, Moshirian, Nguyen and Wee (2007) ศึกษาความต้องการประกันชีวิตใน 30 ประเทศในกลุ่ม OECD ตั้งแต่ปี 1993-2000 โดยใช้ OLS และ GMM ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ผลการศึกษาพบว่าค่าความยืดหยุ่นความต้องการซื้อประกันชีวิตเป็นบวก และความต้องการซื้อประกันชีวิตเพิ่มขึ้นเมื่อมีผู้ทำประกันมีภาระพึ่งพิงมาก มีการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ความต้องการนี้ลดลงเมื่ออายุขัยเฉลี่ยต่ำและค่าใช้จ่ายประกันสังคมสูง นอกจากนี้พบว่าการแข่งขันในตลาดประกันชีวิตมีส่วนกำหนดยอดขายประกันชีวิต

Veerakongsuwan and Sudsawat (2013) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับรูปแบบการทำประกันชีวิตของผู้ถือกรมธรรม์ บริษัท อลิอันซ์ อยุธยา ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 388 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่ผู้ถือกรมธรรม์ส่วนใหญ่เลือก คือ รูปแบบสะสมทรัพย์ รองลงมาเป็นรูปแบบตลอดชีพ อาจเป็นเพราะการประกันชีวิตรูปแบบสะสมทรัพย์เป็นรูปแบบที่ให้ความคุ้มครองทั้งชีวิตและทั้งเป็นรูปแบบการออมเงินไว้ใช้จ่ายในอนาคต ซึ่งอาจจะทำให้ผู้เอาประกันเห็นความคุ้มค่าจากเงินออม

Vorajarupong, Metiyothin, Punwichatkul and Punyapatsorn (2013) ศึกษาการตอบสนองของผู้ซื้อประกันชีวิตใน สปป.ลาว (นครหลวงเวียงจันทน์) จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ และทดสอบสมมติฐานประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (Independent Sample t-test), One-way ANOVA และ การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการซื้อประกันชีวิตที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของคนลาวมากที่สุด คือ การซื้อผ่านทางบริษัทประกันชีวิต รองลงมาเป็นด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ตามลำดับ เนื่องมาจากคนลาวให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือ และความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิตมากที่สุด ทศนคติมีผล

ต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของคนลาวมากที่สุด คือ ด้านเป็นหลักประกันให้กับตนเองและครอบครัวเพราะต้องการคุณภาพในการรักษาที่ดี เป็นหลักประกันในอนาคตให้กับครอบครัว เพราะปัจจุบันค่าใช้จ่ายในการรักษาที่สูงขึ้น ดังนั้นการซื้อประกันชีวิตถือเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในยามเจ็บป่วย

Niyomsilp and Sunyawiwat (2012) ศึกษาการเพิ่มการทำประกันชีวิตในประเทศไทย โดยสุ่มตัวอย่างจาก 5 จังหวัดตัวแทนแต่ละภาค (ภาคกลาง ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้) และกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่างและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า การมีสัมพันธภาพอันดีกับลูกค้า การยอมรับบริษัทประกันชีวิต ความเต็มใจในรูปแบบประกันชีวิตของผู้เอาประกัน การยอมรับตัวแทนประกันชีวิต และการใช้หลักธรรมาภิบาล มีผลต่อการเพิ่มการทำประกันชีวิต

Chaiwattanaporn, Pakwipas, Pongwirithorn and Kanthawongwan (2020) ศึกษาการตัดสินใจเลือกลงทุนการออมของบริษัทประกันชีวิตในกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามกับคนทำงานแล้วในพื้นที่ที่เป็นย่านธุรกิจสำคัญ 400 คน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการออมมี 3 ด้านได้แก่ หนึ่ง ด้านแรงจูงใจในการออมเงินเพื่อ 1. การใช้จ่ายในอนาคต เพื่อป้องกันปัญหาเงินเพื่อ 2. การเพิ่มมูลค่าทรัพย์สิน สอง ด้านความคาดหวังที่ได้จากการออมเพื่อ 1. ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในอนาคต 2. การเพิ่มมูลค่าทรัพย์สิน/เงินสต่ออย่างต่อเนื่อง 3. ผลตอบแทนรวดเร็ว สาม ด้านความกังวลที่เกิดจากการออมเงินต่อ 1. เรื่องความยากลำบากหลังวัยเกษียณ 2. ความเสี่ยงในการตัดสินใจออมเงิน 3. ด้านข้อจำกัดจากการออมเงินด้านเงินทุน 4. ทักษะด้านการวางแผนทางการเงิน 5. เวลาในการติดตามสถานการณ์/ข่าวสาร ข้อมูลด้านการออม 6. ปัจจัยภาระหนี้ ส่วนเหตุผลในการตัดสินใจทำประกันชีวิตคือ ต้องการความมั่นคงปลอดภัยสำหรับตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่เลือกทำให้กับตนเองและครอบครัวโดยเลือกแบบประกันชีวิตแบบทยอยจ่ายตามระยะเวลาหรือแบบประกันชีวิตสะสมทรัพย์ และเบี้ยประกันชีวิตอยู่ในระดับ 4,000-20,000 บาทต่อปี และมีทุนประกันชีวิตรวมต่ำกว่า 100,000 บาท เป็นหลัก หากมีระดับรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้มีการซื้อประกันชีวิตเพิ่มขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีวงจรชีวิต (Hong & Rios-Rull, 2012) เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานและเป็นการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษางานของ Haiss and Sumegi (2008) Hartley, Paulson and Power (2017) และ Outreville (1996) หากต่างกันตรงที่หน่วยวิเคราะห์ของงานนี้เป็นระดับจังหวัด ถึงแม้งานวิจัยในประเทศส่วนมากเป็นการศึกษาระดับล่าง ที่เน้นการศึกษาของผู้ทำประกันระดับปัจเจกบุคคล แต่ถูกจำกัดด้วยเป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ในบางอำเภอหรือบางจังหวัด ผู้เขียนคาดหวังว่างานชิ้นนี้จะให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจแต่ละจังหวัดทั้งประเทศไทยผ่านข้อมูลการทำประกันชีวิตของผู้เอาประกัน ซึ่งงานนี้น่าจะเป็นงานแรก ๆ ที่ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการทำประกันชีวิตกับเศรษฐกิจจังหวัดในประเทศไทย

คำถามการวิจัยและหน่วยวิเคราะห์

หน่วยวิเคราะห์การทำประกันชีวิต ความจริงจำแนกได้เป็น 2 ระดับคือระดับย่อยและข้อมูลรวม ระดับย่อยหมายถึงผู้ตัดสินใจทำประกันชีวิต (ปัจเจก) ผู้ทำประกันได้ตรงอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงอรรถประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต คือการคุ้มครองความเสี่ยงเปรียบเทียบกับค่าเสียโอกาสและงบประมาณ (รายได้) ที่มีจำกัด คำว่า อรรถประโยชน์ในที่นี้รวมสิทธิประโยชน์การลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกจากนี้การตัดสินใจทำประกันแตกต่างจากการซื้อสินค้าและบริการทั่วไป เนื่องจากเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างปัจจุบัน กับ อนาคต (และค่อนข้างยาวนาน) ดังนั้น การประเมินหรือคำนวณผลได้ผลเสียเป็นหัวข้อที่ซับซ้อน (Complex Choices) จึงคาดว่าผู้ตัดสินใจซื้อประกันส่วนใหญ่มีความรู้ด้านจัดการการเงินหรือมีประสบการณ์การทำประกัน (Financial Literacy) และยังขึ้นอยู่กับสภาพสังคม กฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และระบบกำกับควบคุม ประชาชนมีความเชื่อถือและมั่นใจในระบบประกันชีวิต การวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงต้องการข้อมูลเชิงลึกรายปัจเจก รวมทั้งทัศนคติของผู้ทำประกัน ซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตงานวิจัยนี้เพราะไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลปัจเจก⁶

การศึกษาข้อมูลรวม ซึ่งอยู่ในขอบเขตการวิจัยนี้ ศึกษาการทำประกันชีวิตเป็นรายจังหวัด ซึ่งเป็นข้อมูลขนาดใหญ่หรือข้อมูลรวม⁷ เกิดจากการรวมตัวแปรที่สนใจ นั่นคือ จำนวนสัญญาประกันชีวิตรายจังหวัด และเงินออมจากการจ่ายเบี้ยกรมธรรม์รายจังหวัด ตัวแปรแรก เรียกว่าความลึกการทำประกัน (Insurance Deepening) หมายถึงการทำประกันชีวิตต่อประชากรพันคน ตัวแปรที่สอง มูลค่ากรมธรรม์ประกันชีวิตต่อประชากร (หน่วย บาทต่อคนต่อปี) วัดความสัมพันธ์ระหว่างการทำประกันชีวิตกับตัวแปรที่สะท้อนเศรษฐกิจจังหวัด และตัวแปรอื่น ๆ ที่สะท้อน โครงสร้างการผลิต การจ้างงาน หรือการมีสถานประกอบการ และคำนวณค่าความยืดหยุ่นของความลึกการประกันชีวิตต่อ GPP

เนื่องจากนักวิจัยไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลรายบุคคลได้ งานวิจัยชิ้นนี้จึงศึกษาเฉพาะข้อมูลรวมโดยใช้หลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์จากคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ระหว่างปี 2543-2562 กำหนด 3 ตัวแปรตาม หนึ่ง หมายถึงจำนวนกรมธรรม์ประกันชีวิตต่อประชากรพันคนรายจังหวัดตามกรอบเวลาที่ระบุ สองหมายถึงมูลค่ากรมธรรม์ประกันชีวิตต่อประชากร รายจังหวัด สาม คำนวณวัดความเหลื่อมล้ำรายจังหวัด (ดัชนีจินี) โดยสันนิษฐานว่ามีแนวโน้มลดลงเมื่อเวลาผ่านไป

⁶การวิเคราะห์ระดับปัจเจก อาจจะทำได้โดยบริษัทประกันชีวิตหรือสมาคมธุรกิจประกัน เนื่องจากมีข้อมูลส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งทัศนคติต่อความเสี่ยง

⁷ที่กล่าวว่าเป็นข้อมูลขนาดใหญ่หรือข้อมูลรวมเนื่องจากไม่ใช่การสุ่มตัวอย่างแต่เป็นจำนวนนับที่เกิดขึ้นจริง (รายสัญญา) จึงมีความแม่นยำตรงเชื่อถือได้ ประมวลโดยสมาคมวิชาชีพ

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

H1 ความลึกการประกันชีวิตมีความสัมพันธ์กับตัวแปรเศรษฐกิจจังหวัด เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด จำนวนประชากร จำนวนสถานประกอบการ เป็นต้น

การทำประกันชีวิตในประเทศไทย มีแนวโน้มขยายตัวเนื่องจากมีหลายปัจจัยเกื้อส่งเสริม อาทิ เช่น ก) รายได้ของประชาชนที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ข) ระดับการศึกษาของประชาชนช่วยให้มีความรู้ด้านการเงิน ค) นโยบายรัฐบาลที่อนุญาตให้หักค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากนี้ยังมีปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ค่านิยม และ ศาสนา ส่งผลทำให้ความลึกการทำประกันชีวิตแตกต่างกันระหว่างจังหวัด/ภูมิภาค

H2 ดัชนีความเหลื่อมล้ำรายจังหวัดมีแนวโน้มลดลงเมื่อเวลาผ่านไป

ความแตกต่างระหว่างจังหวัด ซึ่งวัดด้วยของความลึกการประกันชีวิต เช่น จังหวัดชั้นนำ (ความลึกสูงหรือเรียกว่ากลุ่ม (P90) เปรียบเทียบกับกลุ่มจังหวัดที่ความลึกน้อย (P10) มีแนวโน้มลดลงเมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการได้กวดทางเศรษฐกิจ การเรียนรู้ของประชาชนว่าการทำประกันชีวิตมีผลดีหลายประการรวมทั้งสิทธิประโยชน์ภาษีจากการหักค่าลดหย่อน

ระเบียบวิธีการศึกษา

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ 1. Mixed Effect Regression Model (เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1) พร้อมการทดสอบ Unit Root Test และ Hausman Test และ 2. ดัชนีจีนิ (Gini Coefficient) (เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2) ซึ่งนิยมใช้อย่างกว้างขวาง ดัชนีมีค่าพิสัยระหว่าง 0 ถึง 1 หากค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0 หมายถึงมีความเท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 หมายถึงการกระจายนั้นมีความเหลื่อมล้ำอย่างสมบูรณ์ โดยแบ่งการศึกษาเป็นสามช่วง ได้แก่ 2543-2549, 2550-2555, 2556-2562

ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลอง

ตัวแปรตาม

- ความลึกการประกันชีวิต (inspop1000) วัดได้จากจำนวนผู้ทำ (สัญญา) ประกันชีวิต ต่อประชากรพันคน (หน่วย รายต่อพันคน) แปลงให้อยู่ในรูปแบบ Natural Logarithm

- เบี้ยประกันชีวิตต่อราย (cappre) (หน่วย บาทต่อราย) แปลงให้อยู่ในรูปแบบ Natural Logarithm

โดยข้อมูลตัวแปรตามข้างต้นมาจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.)

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรเศรษฐกิจจังหวัดที่สันนิษฐานว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามข้างต้น

- ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product หรือเรียกย่อว่า GPP) ซึ่งสามารถระบุเป็นรายจังหวัด (หน่วย ล้านบาท/ปี) แปลงให้อยู่ในรูป Natural Logarithm (ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

- จำนวนประชากร (Population หรือเรียกย่อว่า pop) ซึ่งสามารถระบุเป็นรายจังหวัด/รายปี (หน่วย ราย) แปลงให้อยู่ในรูป Natural Logarithm (ตัวแปรที่ใช้ $\ln pop$) (ที่มา: สำนักงานกองทุนประกันสังคม)

- โครงสร้างการผลิตของจังหวัด หรือร้อยละของมูลค่าเพิ่มจากสาขาเกษตร อุตสาหกรรมและการบริการต่อ GPP ตามลำดับ (หน่วย ร้อยละ) (ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

- ตัวแปรอื่นที่สะท้อนลักษณะพิเศษของจังหวัด เช่น ตัวแปรหุ่นที่สะท้อนลักษณะพิเศษหรือความแตกต่างรายภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็น 7 ภาค ตามสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แก่

1. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี เลย หนองคาย มุกดาหาร นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ นครราชสีมา ชัยภูมิ ยโสธร อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ สุรินทร์ มหาสารคาม ศรีสะเกษ หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ บึงกาฬ

2. ภาคเหนือ 17 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง อุตรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน เชียงราย แพร่ ลำพูน น่าน พะเยา นครสวรรค์ พิชณุโลก กำแพงเพชร อุทัยธานี สุโขทัย ตาก พิจิตร เพชรบูรณ์

3. ภาคใต้ 14 จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช สงขลา สตูล ยะลา ตรัง นราธิวาส พัทลุง บัตตานี

4. ภาคตะวันออก 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง ตราด จันทบุรี นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว

5. ภาคตะวันตก 6 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม

6. ภาคกลาง 6 จังหวัด ได้แก่ สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา

7. กรุงเทพฯและปริมณฑล 6 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม นนทบุรี

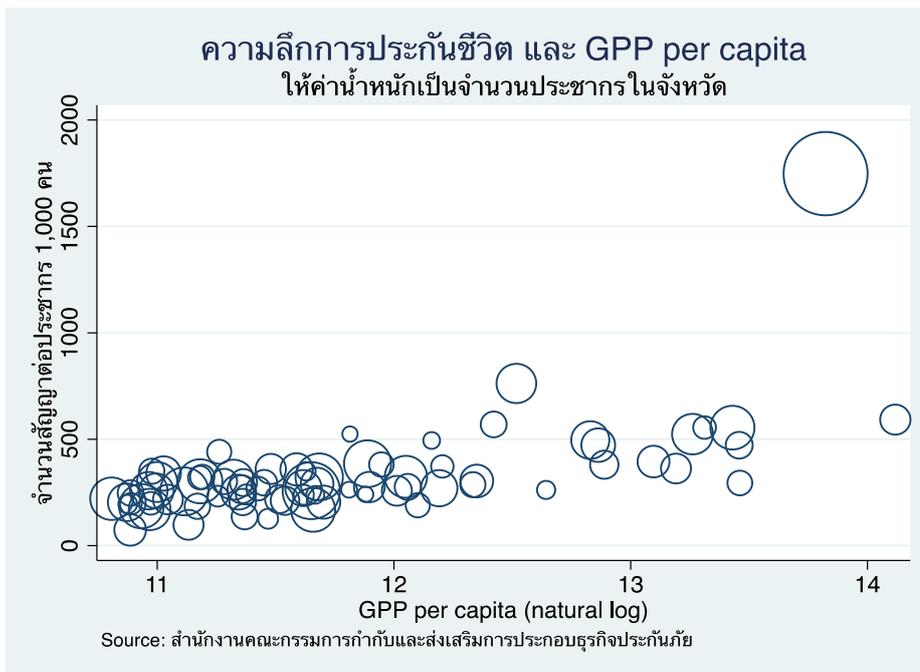
ผลการศึกษาเชิงประจักษ์

ฐานข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ คือรายงานผลการรับประกันชีวิตรวมทุกประเภทแบ่งเป็นรายจังหวัด ช่วงปี 2543-2563 ที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ได้จัดเก็บซึ่งประกอบไปด้วย 1,617 หน่วยข้อมูล (หน่วยวิเคราะห์เป็นจังหวัด) สถิติในตารางที่ 1 สะท้อนว่าจำนวนผู้ทำสัญญาประกันชีวิตเพิ่มขึ้นจาก 7,361,444 รายในปี 2543 เป็น 28,570,725 ราย

ในปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 13.72 ต่อปี และหากวัดกันที่ความลึกของการทำประกันชีวิตซึ่งวัดได้จากจำนวนสัญญาประกันชีวิตโดยเฉลี่ยต่อประชากรหนึ่งพันคนจะพบว่า 119 ราย/พันคน ในปี 2543 เป็น 431.7 ราย/พันคน ในปี 2563 ภาพที่ 1 แสดง Scatter Plot ที่แสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวพร้อมให้ค่าน้ำหนักของประชากรในแต่ละจังหวัดในปี 2562 เมื่อรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้น (GPP per Capita) จำนวนสัญญาประกันชีวิตโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยขนาดของวงกลมคือขนาดของประชากร

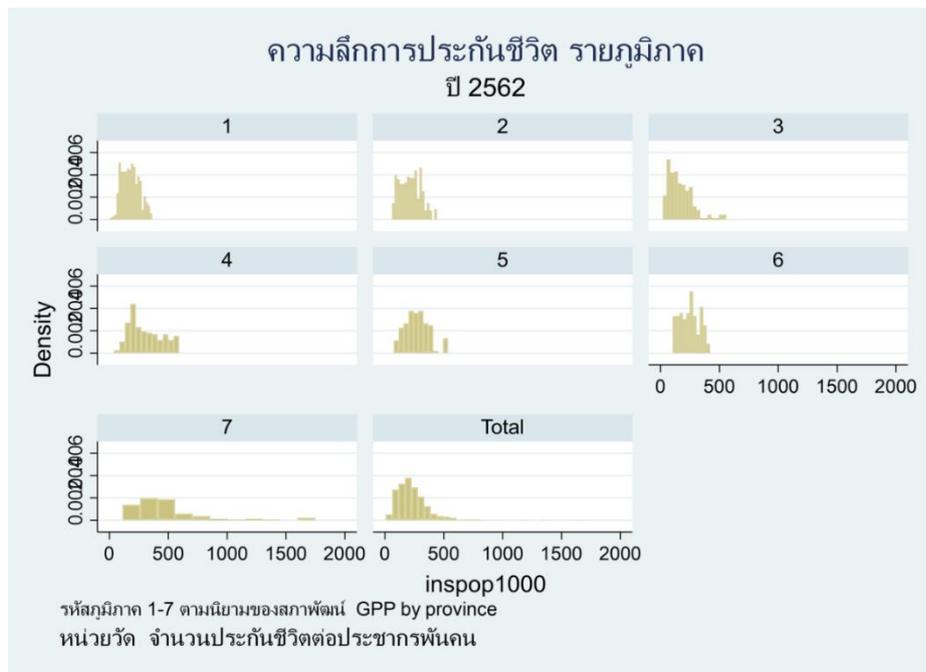
ตารางที่ 1 สถิติผู้ทำ (สัญญา) ประกันชีวิต ประชากร ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) และ จำนวนผู้ทำ(สัญญา) ประกันต่อพันคน ปี 2543-2563

ปี	จำนวนสัญญา ประกันชีวิต	ประชากร	ผลิตภัณฑ์มวลรวม จังหวัด (GPP)	จำนวนสัญญา ประกันต่อประชากร พันคน
	ราย		ล้านบาท	ราย/พันคน
2543	7,361,444	61,878,746	5,069,821	119.0
2544	7,948,882	62,308,887	5,345,004	127.6
2545	8,576,077	62,799,873	6,313,120	136.6
2546	9,419,655	63,192,694	6,372,146	149.1
2547	10,310,502	61,975,636	6,959,711	166.4
2548	12,660,326	62,418,042	7,614,413	202.8
2549	13,812,281	62,828,695	8,406,077	219.8
2550	14,966,026	63,038,247	9,087,163	237.4
2551	16,193,671	63,389,730	9,712,359	255.5
2552	17,146,148	63,525,062	9,712,964	269.9
2553	18,221,187	63,878,267	10,814,115	285.2
2554	19,469,059	64,076,033	11,306,907	303.8
2555	20,473,865	64,456,695	12,357,344	317.6
2556	22,500,581	64,785,909	12,915,159	347.3
2557	24,171,589	65,124,716	13,235,733	371.2
2558	25,399,049	65,729,098	13,743,463	386.4
2559	24,572,537	65,931,550	14,592,593	372.7
2560	28,099,827	66,188,503	15,488,665	424.5
2561	28,397,263	66,413,979	16,368,716	427.6
2562	28,787,503	66,558,935	16,898,087	432.5
2563	28,570,725	66,186,727	15,833,508	431.7

ภาพที่ 1 Scatter Plot ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการประกันชีวิต (ผู้ทำสัญญาประกันชีวิต/ประชากรพันคน) และ GPP per Capita (log) รายจังหวัด ปี 2562

หากพิจารณาเพิ่มเติมในระดับภูมิภาค (แบ่งเป็น 7 ภาคตามนิยามของสภาพัฒน์) ในปี 2562 ดังแสดงในตาราง 2 ค่าเฉลี่ยความลึกการประกันชีวิตของกรุงเทพและปริมณฑลสูงที่สุด เกือบหนึ่งเท่าตัวของภาคตะวันออกที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากับ 413.98 รายต่อประชากรหนึ่งพันคน และมากกว่าหนึ่งเท่าตัวของภาคตะวันตกที่มีค่าเฉลี่ยรองมาจากภาคตะวันออกที่ 341.57 รายต่อประชากรหนึ่งพันคน ในขณะที่ภาคใต้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (224.01 รายต่อประชากรหนึ่งพันคน) ภาพ 2 แสดงให้เห็นภาพการกระจายความลึกการประกันชีวิตแต่ละภาค ในปี 2562 พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้ ความหนาแน่นของจำนวนประกันชีวิตต่อประชากร 1,000 คนจะอยู่ด้านซ้าย นั่นหมายความว่าโดยเฉลี่ยจำนวนประกันชีวิตต่อประชากรค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับภาคตะวันออกและกรุงเทพและปริมณฑลที่มีความหนาแน่นของจำนวนประกันชีวิตต่อประชากร 1,000 คนกระจายออกมาด้านขวามากกว่า

ภาพที่ 2 การกระจายของความถี่การประกันชีวิต (รายต่อประชากรพันคน) ในแต่ละภาค ปี 2562

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างความถี่การประกันชีวิต (รายต่อประชากร 1000 คน) ระหว่างภูมิภาคในปี 2562

ภูมิภาค	จำนวนจังหวัด	ค่าเฉลี่ย	ค่ามัธยฐาน	ค่า SD	ค่า CV	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
1. ตะวันออกเฉียงเหนือ	20	254.17	256.21	1355.10	0.12	170.40	350.06
2. เหนือ	17	299.45	295.84	1866.57	0.15	195.26	441.02
3. ใต้	14	224.01	204.30	1789.12	0.10	74.21	555.25
4. ตะวันออก	8	413.98	428.37	3424.55	0.20	205.10	592.20
5. ตะวันตก	6	341.57	331.37	1335.04	0.09	204.59	524.42
6. กลาง	6	317.04	312.45	1464.81	0.10	238.97	395.05
7. กรุงเทพฯและปริมณฑล	6	745.78	510.18	3048.32	0.12	472.25	1,747.75
รวม	77	325.30	276.23	4490.47	0.30	74.21	1,747.75

หมายเหตุ: แบ่งจังหวัดรายภูมิภาคเป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2562

หากพิจารณาตัวแปรมูลค่ากรมธรรม์ประกันชีวิตต่อประชากร (หน่วย บาทต่อคนต่อปี) ตาราง 3 แสดงสถิติเบี่ยงกรมธรรม์ประกันชีวิตแต่ละภูมิภาคในปี 2562 พบว่า ค่าเฉลี่ยเบี่ยงกรมธรรม์ประกันชีวิตสูงที่สุดในกรุงเทพฯและปริมณฑล ตะวันออก และตะวันตก ที่ 20,285.80, 7,223.98 และ 5,309.00

บาทต่อคนต่อปี ตามลำดับซึ่งเป็นไปทิศทางเดียวกันกับความถี่การประกันชีวิตที่ได้รายงานก่อนหน้า หากแต่ค่าเฉลี่ยเบี้ยกรมธรรม์ประกันชีวิตต่ำที่สุดคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีที่ 2,791.50 บาทต่อคนต่อปี

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างเบี้ยกรมธรรม์ประกันชีวิตระหว่างภูมิภาคในปี 2562 (หน่วย: บาทต่อคนต่อปี)

ภูมิภาค	จำนวนจังหวัด	ค่าเฉลี่ย	ค่ามัธยฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
1. ตะวันออกเฉียงเหนือ	20	2,791.50	2,573.34	2,012.95	4,140.24
2. เหนือ	17	3,675.47	3,561.30	1,962.18	6,703.73
3. ใต้	14	4,018.98	3,368.27	1,452.34	11,242.01
4. ตะวันออก	8	7,223.98	6,393.82	3,049.84	12,907.73
5. ตะวันตก	6	5,309.00	5,307.17	3,111.26	7,618.41
6. กลาง	6	4,875.66	4,779.33	3,211.35	6,574.13
7. กรุงเทพฯและปริมณฑล	6	20,285.80	12,800.72	10,496.40	54,211.32
รวม	77	5,392.12	3,599.85	1,452.34	54,211.32

คณะผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลเป็น Quintile เนื่องจากเป็นหนึ่งในวิธีการทางสถิติในการจัดกลุ่มข้อมูลขนาดใหญ่ นิยมใช้ในกลุมนักเศรษฐศาสตร์ที่ต้องการอภิปรายประเด็นปัญหาด้านความยุติธรรมของนโยบายรัฐทางเศรษฐกิจ หรือสังคมต่อประชากรขนาดใหญ่ เช่นระดับประเทศ การแบ่งเป็น Quintile ทำให้เห็นการเปรียบเทียบผลของการใช้นโยบายที่มีผลกระทบที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ในกรณีนี้ได้จัดกลุ่มตามความถี่การประกันชีวิต (ผู้ทำสัญญาประกันชีวิตต่อประชากรพันคน) ซึ่งการทำ Quintile คือวิธีการทางสถิติที่ใช้แบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็น 5 กลุ่มเท่า ๆ กัน กลุ่มละ 20 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนข้อมูลทั้งหมด โดยการเรียงค่าข้อมูลจากน้อยไปมาก ในกรณีนี้คือเรียงลำดับความถี่การประกันชีวิตของแต่ละจังหวัดจากต่ำที่สุดไปถึงสูงที่สุด แล้วหาจุดตัด (Quintile Cut-off Points) มา 4 จุดที่แบ่งจังหวัดทั้งหมดออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน โดยกลุ่ม 1 (Quintile 1) เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำสุด กลุ่ม 5 (Quintile 5) เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตสูงสุด

ตารางที่ 4 การจำแนกตาม Quintile 1-5 แต่ละชั้นมีจำนวน 15-16 จังหวัด สถิติในปี 2562

Quintile	จำนวนจังหวัด	ค่าเฉลี่ยผู้ทำ (สัญญา) ประกันชีวิตต่อประชากรพันคน (ราย)	ค่าเฉลี่ยเบี้ยประกันต่อหัวต่อปี (บาท)
1	16	171.95	2,395.59
2	15	242.33	2,962.06
3	16	282.35	3,899.80
4	15	343.90	4,762.61
5	15	599.08	13,239.79
Total	77	325.30	5,392.12

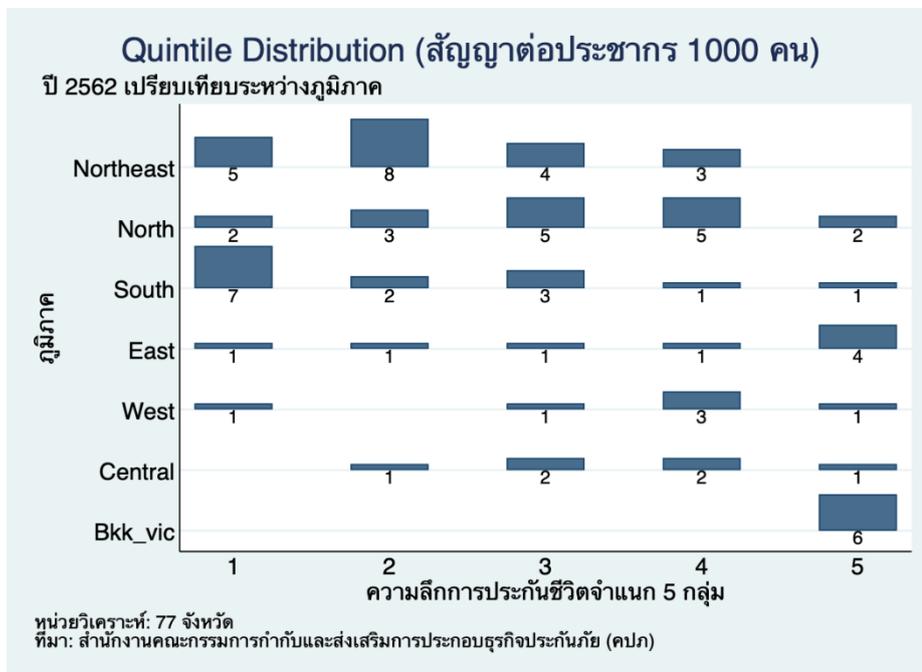
ตาราง 4 แจกแจงจำนวนจังหวัด ความลึกประกันชีวิตและค่าเบี้ยกรมธรรม์ประกันต่อหัวต่อปีของแต่ละกลุ่ม Quintile และพบว่า แต่ละ Quintile ประกอบไปด้วย 15-16 จังหวัด (รายละเอียดจังหวัดในแต่ละกลุ่ม Quintile ได้แสดงไว้ในตาราง 5) โดยกลุ่ม 1 มีค่าเฉลี่ยผู้ทำ (สัญญา) ประกันชีวิตต่อประชากรพันคน (ราย) และ ค่าเฉลี่ยเบี้ยประกันต่อหัวต่อปี (บาท) ต่ำที่สุด และกลุ่ม 5 สูงสุด และที่น่าสังเกตคือตัวเลขดังกล่าวในกลุ่ม 5 ก้าวกระโดดสูงกว่ากลุ่ม 4 มาก โดยเฉพาะค่าเฉลี่ยเบี้ยประกันของกลุ่ม 5 มากกว่ากลุ่ม 4 เกือบสามเท่าตัว (13,239.79 เทียบกับ 4,762.61 บาท)

ตารางที่ 5 การแจกแจงจังหวัดตามการจำแนก Quintile 1-5

Quintile	จำนวนจังหวัด	จังหวัด
1	16	สกลนคร บุรีรัมย์ สุรินทร์ อำนาจเจริญ บึงกาฬ แม่ฮ่องสอน ตาก กระบี่ นครศรีธรรมราช สตูล ยะลา นราธิวาส พัทลุง ปัตตานี สระแก้ว กาญจนบุรี
2	15	มุกดาหาร นครพนม กาฬสินธุ์ นครราชสีมา ชัยภูมิ ยโสธร อุบลราชธานี ศรีสะเกษ กำแพงเพชร อุทัยธานี เพชรบูรณ์ ระนอง ตรัง นครนายก ชัยนาท
3	16	อุดรธานี เลย หนองคาย ร้อยเอ็ด อุดรดิตถ์ นครสวรรค์ พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร สุราษฎร์ธานี พังงา ชุมพร ปราจีนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สิงห์บุรี ลพบุรี
4	15	ขอนแก่น มหาสารคาม หนองบัวลำภู ลำปาง เชียงราย แพร่ ลำพูน น่าน สงขลา ฉะเชิงเทรา ราชบุรี เพชรบุรี สุพรรณบุรี สระบุรี อ่างทอง
5	15	เชียงใหม่ พะเยา ภูเก็ต ชลบุรี ระยอง ตราด จันทบุรี สมุทรสงคราม พระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม นนทบุรี

ภาพที่ 3 แสดงการกระจายจังหวัดในแต่ละภูมิภาคในกลุ่ม Quintile ทั้ง 5 กลุ่ม โดยตัวเลขหมายถึงจำนวนจังหวัด สะท้อนว่า 20 จังหวัดในภาคอีสาน ไม่ติดอยู่ในกลุ่ม 5 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม

1-3 ในขณะที่จังหวัดในภาคกลางไม่ติดอยู่ในกลุ่ม 1 ส่วนกรุงเทพและปริมณฑลอยู่แต่ในเฉพาะกลุ่มที่ 5 หมายความว่าทุกจังหวัดในภาคอีสานมีความถี่การประกันชีวิตต่ำในขณะที่จังหวัดในภาคกลางมีความถี่การประกันชีวิตระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง และจังหวัดกรุงเทพและปริมณฑลมีความถี่การประกันชีวิตสูงที่สุด

ภาพที่ 3 การเปรียบเทียบ Quintile Distribution ของความถี่การประกันชีวิตระหว่างภูมิภาคในปี 2562

ผู้วิจัยได้แสดงฮิสโตแกรมความถี่การประกันชีวิตของแต่ละจังหวัดระหว่างปี 2560-2562 เพื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำ (Quintile 1-3) และกลุ่มที่มีความถี่การประกันชีวิตสูง (Quintile 4-5) ดังภาพ 4 และ 5 ตามลำดับ สังเกตได้ว่าหลายจังหวัดในภาคใต้ (เช่น นราธิวาส ปัตตานี สตูล นครศรีธรรมราช เป็นต้น) มีค่าเฉลี่ยจำนวนสัญญาประกันชีวิตต่ำที่สุดในกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำ (Quintile 1-3) ส่วนในกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตสูง (Quintile 4-5) พบว่า กลุ่มจังหวัดกรุงเทพและปริมณฑล ภาคตะวันออก (ระยอง จันทบุรี ชลบุรี) และภูเก็ตมีค่าเฉลี่ยความถี่การประกันชีวิตสูงที่สุด

หากพิจารณาโครงสร้างการผลิตในแต่ละกลุ่ม Quintile ดังตาราง 6 พบว่า ร้อยละมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมในกลุ่ม Quintile 4-5 สูงกว่าร้อยละ 30 ในขณะที่ Quintile 1-3 ต่ำกว่าร้อยละ 20 (ยกเว้น Quintile 3 ที่อยู่ที่ร้อยละ 21.14) ในขณะที่ร้อยละมูลค่าเพิ่มภาคเกษตรต่ำกว่าร้อยละ 20 ใน Quintile 4-5 ในขณะที่มากกว่าร้อยละ 25 ในกลุ่ม Quintile 1-3 นั่นคือกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำมักอิงฐานเกษตรสูงในขณะที่กลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตสูงมักอิงฐานอุตสาหกรรมสูง

ภาพที่ 4 จังหวัดที่มีความเสี่ยงการประกันชีวิตต่ำ (Quintile 1-3)

ภาพที่ 5 จังหวัดที่มีความเสี่ยงการประกันชีวิตสูง (Quintile 4-5)

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง (ปี 2560-2562) ความถี่การประกันชีวิต GPP ต่อหัว สัดส่วนร้อยละมูลค่าเพิ่มจากสาขาเกษตร อุตสาหกรรมและการบริการ การจ้างงานต่อพันคน โดยแบ่งเป็น Quintile 5 กลุ่ม

Quintile	จำนวนสัญญา (รายต่อพันคน)	GPP ต่อหัว (บาทต่อคน)	เกษตร (ร้อยละ)	อุตสาหกรรม (ร้อยละ)	บริการ (ร้อยละ)	การจ้างงาน (คนต่อพันคน)
1	174	79,495	28.14	14.40	57.46	40.64
2	245	88,375	26.90	18.27	54.83	49.92
3	285	160,184	25.06	21.14	53.80	79.08
4	345	159,915	17.18	32.54	50.28	108.03
5	592	472,828	12.81	34.57	52.62	352.66
ค่าเฉลี่ย	326	190,281	22.14	24.02	53.85	124.35

สมมติฐานข้อที่ 1 ทดสอบการทำประกันชีวิตมีแนวโน้มขยายตัวเนื่องจากมีหลายปัจจัยเกื้อส่งเสริม อาทิเช่น รายได้ของประชาชนที่มีแนวโน้มสูงขึ้น โครงสร้างการผลิตของแต่ละจังหวัด

ก่อนการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้วิจัยทดสอบ Panel Unit Root เพื่อประเมิน Stationarity ของข้อมูล Panel โดยใช้ Fisher-type (Choi 2001) Test Approach เนื่องจากข้อมูลเป็น Unbalanced Panels โดยกำหนดใช้ Phillips–Perron (1988) Test ทำการทดสอบในแต่ละ Panel ดังแสดงผลในตาราง 10 ในภาคผนวก

ผู้วิจัยได้ใช้ Hausman test เพื่อทดสอบว่าควรใช้ Fixed Effect หรือ Random Effect ผลการทดสอบ (ดังตาราง 11 ในภาคผนวก) พบว่า ควรใช้ Fixed Effect Regression Model หากแต่ผู้วิจัยเห็นว่าตัวแปรต้นบางตัว (เช่นตัวแปรหุ่นภูมิภาค) มีผลต่อตัวแปรตามแตกต่างกันในแต่ละภาค แต่หากยังมีความสัมพันธ์คงที่ระหว่างภาค ผู้วิจัยจึงใช้ Mixed Effect Regression Model ผู้วิจัยได้แสดงผลการทดสอบดังตารางที่ 7 ที่แสดงแบบจำลองถดถอยจำแนกตามกลุ่ม Quintile (กลุ่ม Quintile 1-3 เปรียบเทียบกับ Quintile 4-5) และตัวแปรตาม 2 ตัว คือ จำนวนผู้ทำ (สัญญา) ประกันชีวิตต่อประชากรพันคน (lninspop1000) และ เบี้ยประกันชีวิตต่อประชากร (lnccappre) ผู้วิจัยแยก 2 กลุ่ม Quintile เพื่อวิเคราะห์ Linear Regression โดยใช้วิธี Least Square โดยการคำนวณจาก Conditional Mean ซึ่งเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ซึ่งต่างจาก Quintile Regression ที่เป็นการประมาณค่าด้วย Conditional Median ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบว่าข้อมูลมีคุณสมบัติของการใช้ Linear Regression

ทั้งนี้สันนิษฐานว่ามีตัวแปรที่เกี่ยวข้องได้แก่ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (lnGPP) จำนวนประชากร (lnpop) ตัวแปรโครงสร้างการผลิตที่แสดงร้อยละมูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรม (shind) และการบริการ (shser) และตัวแปรหุ่นภูมิภาค พร้อมกับการอนุมานค่าความยืดหยุ่นของความถี่การประกันชีวิต ซึ่งผลการประมาณการในโมเดลที่ 1 และ 2 ในกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำ

(Quintile 1-3) มีค่าสัมประสิทธิ์ของ GPP เท่ากับ 0.647 หมายถึงการขยายตัวของ GPP ร้อยละ 10 จำนวนผู้ทำ (สัญญา) ประกันชีวิตโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.47 หากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มจังหวัดที่มีความลึกการประชีวิตสูง (Quintile 4-5) ค่าความยืดหยุ่นของจำนวนสัญญาประกันต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 0.298 นั้นหมายความว่าที่ระดับการขยายตัวของ GPP ที่เท่ากัน จังหวัดในกลุ่มมีความลึกการประชีวิตสูงมีแนวโน้มการทำประกันชีวิตเพิ่มขึ้นต่ำกว่ากลุ่มจังหวัดที่มีความลึกการประชีวิตต่ำ

นอกจากนี้ยังพบว่า จำนวนประชากรของจังหวัดมีผลต่อจำนวนสัญญาประกันชีวิตโดยเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญในแบบจำลองของทั้งกลุ่ม Quintile 1-3 และ Quintile 4-5 ที่ส่งผลกระทบต่อจำนวนสัญญาประกันชีวิตโดยเฉลี่ย

ตาราง 7 ผลการประมาณการในโมเดลที่ 3 และ 4 ตัวแปรตามหมายถึงเบี้ยประกันชีวิตโดยเฉลี่ยต่อราย (Incappre) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มจังหวัดที่มีความลึกการประชีวิตต่ำ (Quintile 1-3) กับกลุ่มจังหวัดที่มีความลึกการประชีวิตสูง (Quintile 4-5) พบว่าค่าความยืดหยุ่นของเบี้ยประกันชีวิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมีค่าเท่ากับ 0.750 ในกลุ่ม Quintile 1-3 และ 0.465 กลุ่ม Quintile 4-5 สะท้อนว่าเมื่อเศรษฐกิจจังหวัดขยายตัวร้อยละ 10 เบี้ยกรมธรรม์โดยเฉลี่ยต่อรายเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.50 ในกลุ่มจังหวัดที่มีความลึกการประชีวิตต่ำซึ่งมากกว่าการขยายตัวร้อยละ 4.65 ของเบี้ยกรมธรรม์โดยเฉลี่ยต่อรายในกลุ่มจังหวัดที่มีความลึกการประชีวิตสูง นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนประชากรในกลุ่มที่มีความลึกการประชีวิตต่ำมีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานข้อที่ 2 ความเหลื่อมล้ำของความลึกการประกันชีวิตมีแนวโน้มลดลงเมื่อเวลาผ่านไป วัดจากดัชนีจินี (Gini coefficient) ซึ่งนิยามให้กว้างขวาง ดัชนีมีค่าพิสัยระหว่าง 0 ถึง 1 หากค่าสัมประสิทธิ์จินีเท่ากับ 0 หมายถึงมีความเท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 หมายถึงการกระจายนั้นมีความเหลื่อมล้ำอย่างสมบูรณ์ โดยแบ่งการศึกษาเป็นสามช่วง ได้แก่ 2543-2549, 2550-2555, 2556-2562 ดังแสดงผลในตาราง 8 พบว่า ความเหลื่อมล้ำการทำประกันชีวิตมีแนวโน้มลดลง วัดได้จากดัชนีจินีลดลงจาก 0.270 ในช่วงแรกเป็น 0.238 และ 0.237 ในช่วงที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ผลประมาณการตามแบบจำลองถดถอยจำแนกตามกลุ่ม Quintile และตัวแปรตาม

Predictors	Dependent Variables			
	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
	Q1-3 ประกันต่อประชากร 1,000 คน	Q4-5 ประกันต่อประชากร 1,000 คน	Q1-3 เบี้ยประกันต่อหัว	Q4-5 เบี้ยประกัน
ผลิตภัณฑ์มวลรวม (lnGPP)	0.647*** (0.121)	0.298*** (0.075)	0.750*** (0.117)	0.465*** (0.124)
จำนวนประชากร (lnpop)	-0.603*** (0.119)	-0.286* (0.103)	-0.676*** (0.116)	-0.311 (0.169)
ร้อยละมูลค่าเพิ่ม ภาคอุตสาหกรรม	-0.008 (0.007)	-0.006 (0.003)	-0.010 (0.006)	-0.005 (0.005)
ร้อยละมูลค่าเพิ่ม ภาคบริการ (shser)	0.006 (0.007)	0.007 (0.003)	0.009 (0.007)	0.013* (0.006)
ตัวแปรหุ่นภูมิภาค ภาคเหนือ	0.016 (0.102)	-0.065 (0.105)	0.110 (0.099)	0.178 (0.172)
ภาคใต้	-0.620*** (0.138)	-0.253 (0.170)	-0.170 (0.135)	0.174 (0.280)
ภาคตะวันออก	-0.250 (0.160)	0.169 (0.181)	-0.075 (0.156)	0.590 (0.299)
ภาคตะวันตก	-0.182 (0.166)	0.110 (0.125)	0.201 (0.162)	0.547* (0.206)
ภาคกลาง	-0.055 (0.151)	0.173 (0.139)	0.251* (0.147)	0.668*** (0.229)
ค่าคงที่	6.359*** (0.857)	6.070*** (0.804)	8.336*** (0.833)	6.298*** (1.324)
จำนวนตัวอย่าง	654	420	654	420
F-test	6.41***	13.44***	9.39***	19.96***
R-squared	0.609	0.858	0.695	0.900

หมายเหตุ 1: *, **, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ $p < 0.01$ และ $p < 0.001$ ตามลำดับ

หมายเหตุ 2: ตัวเลขในวงเล็บคือค่า standard error

หมายเหตุ 3: ตัวแปรหุ่นภาคกลางรวมกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทั้งสิ้น 14 จังหวัด

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์ Gini (Gini Coefficient) ความเหลื่อมล้ำความถือการประกันชีวิต

ช่วงเวลา	จำนวนข้อมูล	ดัชนี Gini	Standard Error	t
2543-2549	532	0.270	0.010	28.34
2550-2555	458	0.238	0.010	23.60
2556-2562	539	0.237	0.013	18.18

ข้อมูลประกอบการพิจารณาเพิ่มเติม แนวโน้มความเหลื่อมล้ำความถือการประกันชีวิตในแต่ละช่วงเวลาตั้งแต่แสดงในตาราง 9 จะพบว่า ความต่าง P90/P10 ลดลงเมื่อเวลาผ่านไป นั่นหมายความว่าความแตกต่างความถือการประกันชีวิตลดลงระหว่างจังหวัดที่มีความถือการทำประกันชีวิตสูง (P90) และ จังหวัดที่มีความถือการทำประกันชีวิตต่ำ (P10) โดยในช่วงแรก (2543-2549) ความต่างที่ 3.224 เท่า และลดลงไปที่ 2.848 และ 2.705 ในช่วงเวลาที่ 2 และ 3 ตามลำดับ นั่นคือ สัดส่วนจังหวัดร้อยละ 90 มีจำนวนสัญญาประกันชีวิตต่อประชากรพันคนต่ำกว่า 224.002 ฉบับ กับจังหวัดร้อยละ 10 ที่มีจำนวนสัญญาประกันชีวิตต่อประชากรพันคนต่ำกว่า 69.47 ฉบับอยู่ที่ 3.224 เท่าตัว และสัดส่วนนี้ลดลงเมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการไล่กวดทางเศรษฐกิจ การเรียนรู้ของประชาชนว่าการทำประกันชีวิตมีผลดีหลายประการรวมทั้งสิทธิประโยชน์ภาษีจากการหักค่าลดหย่อน

ตารางที่ 9 การกระจายของความถือการทำประกันชีวิต (จำนวนสัญญาประกันชีวิตต่อประชากรพันคน)

ช่วงเวลา	จำนวนข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 10	เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ความต่าง P90/P10
2543-2549	532	139.293	73.868	69.470	224.002	20.249	632.158	3.224
2550-2555	458	237.975	113.654	133.078	378.973	7.9728	926.529	2.848
2556-2562	539	312.847	172.186	183.105	495.364	67.364	1,747.752	2.705
รวม	1,529	234.8	151.098	93.643	385.077	7.973	1747.752	4.112

อภิปรายผล

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำประกันชีวิตและเศรษฐกิจจังหวัด เป็นการศึกษาในระดับพื้นที่มีหน่วยวิเคราะห์เป็นระดับจังหวัด ซึ่งต่างจากงานของ Haiss and Sumegi (2008) Hartley, Paulson and Power (2017) และ Outreville (1996) ที่ใช้หน่วยวิเคราะห์ระดับประเทศ โดยใช้ทฤษฎีวงจรชีวิต (Hong & Rios-Rull, 2012) เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐาน ที่มองว่าหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้ทำประกันชีวิต มีรายได้เพื่อเลี้ยงดูภรรยาและบุตร มีแรงจูงใจในการให้มรดก (Bequest Motive) แก่

คนในครอบครัวหากกรณีที่ทำหน้าครอบครัวเสียชีวิตหรือมีความเสี่ยง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคนในครอบครัวภายหลัง ซึ่งเป็นการมองข้ามรุ่น (Intergenerational Consideration)

งานนี้ได้ตั้งสมมติฐานสองข้อ ข้อแรกการทำประกันชีวิตในประเทศไทย มีแนวโน้มขยายตัวด้วยหลายปัจจัย เช่น การเพิ่มขึ้นของรายได้ของประชาชน ระดับการศึกษา และนโยบายรัฐบาลที่อนุญาตให้หักค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นต้น ผลการศึกษาเชิงประจักษ์พบว่าเมื่อรายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น หรือเศรษฐกิจขยายตัว (วัดจาก GPP) จำนวนผู้ทำประกันชีวิต (วัดได้จากความถี่การทำประกันชีวิต) เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่นเช่น จำนวนประชากรและฐานการผลิตในพื้นที่ เป็นต้น ที่มีผลต่อการทำประกันชีวิต

ที่น่าสนใจคือจังหวัดในกลุ่มมีความถี่การประกันชีวิตสูงมีค่าความยืดหยุ่นของจำนวนสัญญาประกันต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่ำกว่าจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำ แปลความได้ว่าระดับการขยายตัวของ GPP ที่เท่ากัน จังหวัดในกลุ่มมีความถี่การประกันชีวิตสูงมีแนวโน้มการทำประกันชีวิตเพิ่มขึ้นต่ำกว่ากลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำ นั่นอาจเป็นเพราะกลุ่มจังหวัดที่มีรายได้ดีอาจมีช่องทางในการออมที่นอกเหนือจากการทำประกันชีวิตที่หลากหลายมากกว่าและเข้าถึงได้มากกว่า เป็นต้น

นอกจากนี้กลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำมีค่าความยืดหยุ่นของเบี้ยประกันชีวิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสูงกว่ากลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตสูง สะท้อนว่าเมื่อเศรษฐกิจจังหวัดขยายตัวเท่ากัน เบี้ยกรมธรรม์โดยเฉลี่ยต่อรายในกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ากลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตสูง อาจเป็นไปได้ว่าเบี้ยประกันที่ประชาชนในกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำเป็นเบี้ยประกันขั้นต่ำพื้นฐานที่อาจไม่รวมค่ารักษาพยาบาลและสิทธิพิเศษอื่น ๆ เมื่อรายได้เพิ่มคนอาจเพิ่มมูลค่าเบี้ยประกันที่เพิ่มความคุ้มครองด้านรักษาพยาบาลและอื่น ๆ ที่จำเป็น ในขณะที่ประชาชนในกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตสูงอาจจ่ายเบี้ยประกันสูงที่มาพร้อมกับสิทธิพิเศษอื่นที่ครบตามความต้องการแล้ว เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นอาจนำเงินไปออมในรูปแบบอื่นที่มีผลตอบแทนที่สูงกว่า

จากสมมติฐานข้อที่สอง ผลการศึกษาพบว่าความเหลื่อมล้ำระหว่างจังหวัดมีแนวโน้มลดลง อาจจะเป็นผลจากการไล่กวดทางเศรษฐกิจ การเรียนรู้ของประชาชนว่าการทำประกันชีวิตมีผลดีหลายประการ รวมทั้งสิทธิประโยชน์ภาษีจากการหักค่าลดหย่อน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หนึ่ง ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล ควรจัดการทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน ด้านอุปสงค์รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีทางเลือกในการออม การทำประกันชีวิตเป็นหนึ่งในทางเลือกที่มีหลายรูปแบบที่อาจเหมาะสมกับประชาชนที่มีความต้องการแตกต่างกัน จากข้อมูลพบว่าในบางจังหวัดในภาคใต้มีเพียง 74 ฉบับสัญญาประกันชีวิตต่อประชากร 1,000 คน หรือน้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ พร้อมทั้งกำกับ

การดำเนินงานของบริษัทประกันให้ถูกต้องตามกฎหมายและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ด้านอุปทาน รัฐบาลควรเปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรี สอง ข้อเสนอแนะต่อ คปภ. ที่ปัจจุบันมีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอให้ คปภ. เผยแพร่ข้อมูลระดับบริษัทของบริษัทประกันชีวิตรวมถึงข้อมูลของผู้ทำประกัน (โดยไม่จำเป็นต้องเผยแพร่ข้อมูลที่ระบุตัวตน) ผู้วิจัยเชื่อว่าข้อมูลเหล่านี้จักเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการอย่างมาก

สรุป

งานวิจัยนี้ศึกษาการเติบโตของธุรกิจประกันชีวิตโดยใช้ข้อมูลรายจังหวัดรายปี ตั้งแต่ปี 2543-2563 ผลการศึกษาโดยสรุป หนึ่ง จำนวนผู้ทำประกันชีวิตขยายตัวจาก 7,361,444 ราย ในปี 2543 เป็น 28,570,725 รายครึ่งปีแรกของปี 2563 บริษัทประกันชีวิตได้เงินออมจากประชาชนเพิ่มขึ้นจาก 64,273.598 ล้านบาท เป็น 610,170.944 ล้านบาทในปี 2562 สอง จากสถิติวิเคราะห์พบความแตกต่างค่อนข้างมากระหว่างจังหวัด วัดจากความถี่การประกันชีวิต (สัดส่วนของผู้ทำประกันชีวิตต่อประชากรพันคน) ค่าเฉลี่ยของประเทศ 234.8 รายต่อประชากรพันคน โดยที่ผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มจังหวัดออกเป็น 5 กลุ่ม (Quintile) ตามสัดส่วนของผู้ทำประกันชีวิตต่อประชากรพันคน ปี 2560-2562 ค่าเฉลี่ยผู้ทำประกันชีวิตต่อประชากรพันคนเท่ากับ 174 คน สำหรับกลุ่มล่าง (Quintile 1) เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย 592 คน ของกลุ่มจังหวัดที่สูงที่สุด (Quintile 5) สาม ค่าความยืดหยุ่นวัดจากความถี่การประกันชีวิต (จำนวนสัญญาต่อประชากร 1000 คน) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีค่าเท่ากับ 0.647 ในกลุ่ม Quintile 1-3 เปรียบเทียบกับ 0.298 กลุ่ม Quintile 4-5 นั้นหมายความว่าที่ระดับการขยายตัวของ GPP ที่เท่ากัน กลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำมีแนวโน้มการทำประกันชีวิตสูงกว่าจังหวัดในกลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตสูง หากวัดจากค่าเบี่ยงเบนธรรม์ประกันชีวิตต่อราย พบว่าค่าความยืดหยุ่นของเบี้ยประกันชีวิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมีค่าเท่ากับ 0.750 ในกลุ่ม Quintile 1-3 และ 0.465 กลุ่ม Quintile 4-5 แสดงว่าที่ระดับการขยายตัวของ GPP ที่เท่ากัน กลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตต่ำมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของเบี้ยกรมธรรม์ประกันชีวิตสูงกว่ากลุ่มจังหวัดที่มีความถี่การประกันชีวิตสูง โดยโครงสร้างการผลิตมีผลต่อตัวแปรตามทั้งสองอย่างมีนัยสำคัญ สี่ ความเหลื่อมล้ำการทำประกันชีวิตมีแนวโน้มลดลง กล่าวคือ คชนี้จินีลดลงจาก 0.270 ในช่วงปี 2543-2549 เป็น 0.238 และ 0.237 ในช่วงปี 2550-2555 และปี 2556-2562 ตามลำดับ

เอกสารอ้างอิง

Chaiwattanaporn, S., Pakwipas, P., Pongwirithorn, R., & Kanthawongwan, B. (2020). The decision to invest in savings of life insurance companies in the working group in Bangkok. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanities*, 10(3), 187-197.

- Choi, I. (2001). Unit root tests for panel data. *Journal of International Money and Banking*, 20(2), 249–272.
- Haiss, P., & Sümeği, K. (2008). The relationship between insurance and economic growth in Europe: a theoretical and empirical analysis. *Empirica*, 35(4), 405-431.
- Hartley, D., Paulson, A., & Powers, K. (2017). What explains the decline in life insurance ownership. *Economic Perspectives*, 41(8), 1-20.
- Hong, J. H. & Ríos-Rull, & J. V. (2012). Life insurance and household consumption. *American Economic Review*, 102(7), 3701-3730.
- Li, D., Moshirian, F., Nguyen, P., & Wee, T. (2007). The demand for life insurance in OECD countries. *Journal of Risk and Insurance*, 74(3), 637-652.
- Niyomsilp, S., & Sunyawiwat, S. (2012). Life insurance increasement in Thailand. *Journal of Srinakharinwirot Research and Development*, 4(8), 177-189.
- Outreville, J. F. (1996). Life insurance markets in developing countries. *Journal of Risk and Insurance*, 63(2), 263-278.
- Phillips, P.C.B., & P. Perron (1988). Testing for a unit root in time series regression. *Biometrika*, 75(2), 335-346.
- Veerakongsuwan, I., & Sudsawat, I. (2013). Factors related to the insureds' product varieties, Allianz Ayudhya Assurance Public Company Limited. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 39(2), 226-238.
- Vorajarupong, V., Metiyothin, S., Punwichatkul, P., & Punyapapatsorn, N. (2013). Response of life insurance buyer in Laos: Capital Vientiane. *Journal of Graduate School of Commerce-Burapha Review*, 8(1), 71-82.

ภาคผนวก

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบ Phillips-Perron unit-root tests

ตัวแปร	pperron	p-value
ประกันต่อปชก 1,000 คน	528.058	0.000
เบี้ยประกันต่อหัว	186.305	0.039
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) (lnGPP)	294.610	0.000
จำนวนประชากร (lnpop)	489.998	0.000
ร้อยละมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรม (shind)	259.630	0.000
ร้อยละมูลค่าเพิ่มภาคบริการ(shser)	273.886	0.000

ตารางที่ 11 ผลการทดสอบ Hausman Test ในแต่ละสมการถดถอยที่ทดสอบในตารางที่ 7

	Coefficient			
	(b) fixed	(B) Random	(b-B) Difference	sqrt(diag(V_b-V_B)) S.E.
lngpp	0.7533	0.7086	0.0447	0.0091
lnpop	-1.1164	-0.8157	-0.3007	0.1140
shind	0.0135	0.0056	0.0079	0.0016
shser	0.0098	0.0097	0.0002	0.0003

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg

B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

$$\text{chi2}(4) = (b-B)'[(V_b-V_B)^{-1}] = 37.4$$

$$\text{Prob}>\text{chi2} = 0.000$$

	Coefficient			
	(b) fixed	(B) Random	(b-B) Difference	sqrt(diag(V_b-V_B)) S.E.
lngpp	0.7588	0.7047	0.0542	0.0153
lnpop	-0.5850	-0.7719	0.1869	0.1524
shind	-0.0058	-0.0117	0.0059	0.0014
shser	0.0016	0.0012	0.0004	0.0011

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg

B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

$$\text{chi2}(4) = (b-B)'[(V_b-V_B)^{-1}] = 54.85$$

$$\text{Prob}>\text{chi2} = 0.000$$

Coefficient				
	(b)	(B)	(b-B)	sqrt(diag(V_b-V_B))
	fixed	Random	Difference	S.E.
lngpp	1.2991	1.1104	0.1887	0.0303
lnpop	-1.3175	-1.0532	-0.2644	0.2580
shind	0.0150	-0.0094	0.0245	0.0045
shser	0.0130	0.0126	0.0004	0.0011

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg

B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

chi2(4) = (b-B)'[(V_b-V_B)^(-1)](b-B) = 44.97

Prob>chi2 = 0.000

Coefficient				
	(b)	(B)	(b-B)	sqrt(diag(V_b-V_B))
	fixed	Random	Difference	S.E.
lngpp	1.2572	1.0100	0.2472	0.0753
lnpop	-0.1689	-0.9505	0.7815	0.5870
shind	-0.0118	-0.0183	0.0065	0.0067
shser	-0.0024	0.0030	-0.0054	0.0060

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg

B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

chi2(4) = (b-B)'[(V_b-V_B)^(-1)](b-B) = 35.24

Prob>chi2 = 0.000